

Mímir Kristjánsson (nyhetssjef) | Emilie Ekeberg
Pål Hellestnes | Anne Kari Hinna | Stian Nicolajsen
okonomi@klassekampen.no

ØKONOMI & arbeidsliv

UBER-DEBATT

Politimelding etter Uber-oppmoding lagt i skuffa

Stortingspolitikar for Høgre Heidi Nordby Lunde blei meld til politiet etter at ho i eit intervju i Klassekampen oppmoda til sivil ulydnad mot eksisterande lovverk.

Lunde sa ho sjølv køyrer Uber og oppmoda Uber-sjåførar til å fortsetta å køyra, sjølv om politiet seier Yrkes-transportlova er klar på at å driva persontransport med motorvogn utan løyve, er brot på lova.

– Eg tar Uber i Oslo, så eg ønsker at dei skal fortsetta å køyra. Eg trur at viss Uber stoppar no, kjem det nok ikkje til å skje noko endring, sa Lunde.

Fleire i drosjenæringa reagerte sterkt på intervjuet med Lunde i Klassekampen. Drosjesjåfør i Ålesund, Trond Hansen, melde Lunde til politiet for brot på straffelova, som seier at «Den som offentlig oppfordrer noen til å iverksette en straffbar handling, straffes med bot eller fengsel inntil 3 år».

Men no er saka lagt i skuffa. Til NRK seier politijurist Jostein Bakke at politiet ikkje fann grunn til å etterforska saka fordi dei anser uttalane som ei politisk ytring, og at det er eit stort rom for politiske ytringar i Norge. «Det er stor frihet i norske samfunnsdebatt, og det er ikkje politiets jobb å avgjøre

GÅR FRI: Heidi Nordby Lunde.

hvem som har rett eller ikke i samfunnsdebatten om Uber», sa Bakke til NRK.

Hansen kjem truleg ikkje til å gi seg.

– Eg har ikkje meld ho på grunn av ei ytring, men på grunn av oppmoding til lovbrøt. Det er noko som stinkar. Det verkar som om politikarar har immunitet til å oppfordra til lovbrøt, seier han.

Han har framleis ikkje fått grunngevinga for at saka blei lagt vekk skriftleg, men seier at det er svært sannsynleg at saka blir klagd vidare.

– Eg har snakka med to advokatar, og begge synst at saka er veldig interessant. Politiet gjer inga vurdering av ulvogleighetsgrada.

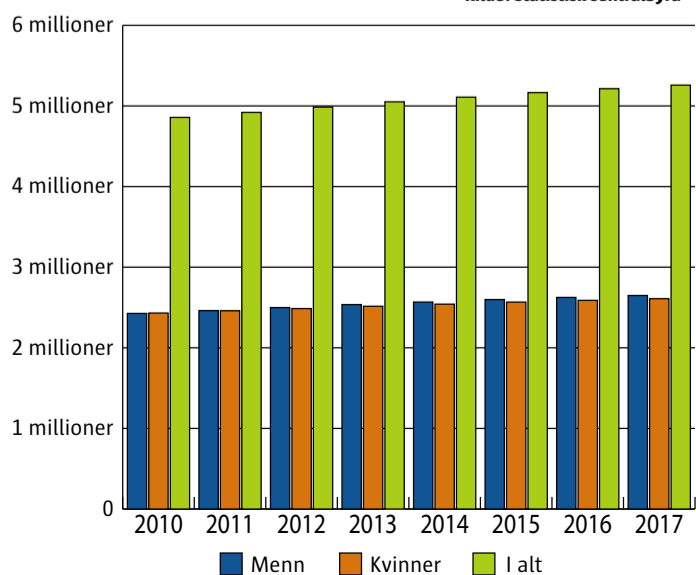
Anne Kari Hinna

DAGENS GRAF

Vi blir flere

1. januar i år bodde det 5,26 millioner mennesker i Norge, en økning på 0,9 prosent fra året før. Siden 2007 har folketallet økt med 12,3 prosent.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

En stadig mindre andel av no Hus, skole vei tar kak

FÅR MINDRE: Offentlige investeringer og boliginvesteringer tar av, mens næringslivet satser lite på framtida. Aldri har en mindre andel av våre investeringer funnet veien ut i bedriftene.

ØKONOMI

Av Stian Nicolajsen

Tall fra nasjonalregnskapet viser at en stadig mindre del av investeringene i økonomien skjer i næringslivet.

Mens næringsinvesteringer på det meste i 1986 utgjorde 60 prosent av bruttoinvesteringene i Fastlands-Norge, er andelen i 2016 kun 41 prosent. Det er det laveste noensinne.

Investeringer i bolig og offentlig forvaltningsinvesteringer i vei, bane, sykehus og lignende tar i stedet en større del av investeringskaka.

– Oljeboomen er erstattet av en boligboble, og investeringene i bygg og anlegg har tatt oljeinvesteringenes plass. Dessverre snakker ingen seriøst om at det trengs ny industrisatsing i Norge. Det er langt mer krevende å lage visjoner for framtidens produksjonsliv enn å legge asfalt og bygge boliger, sier Christian Anton Smedshaug, daglig leder i Agri Analyse.

Investerer for framtida

Det vi produserer i Norge kan enten brukes til forbruk her og nå, eller investeres i kapital som skaper mer produksjon eller glede i framtida. Mellom 2 og 2,5 kroner av hver tikroning i norsk verdiskapning går til investeringer.

Grovt sett brukes investeringene til utvinning av olje og gass offshore, boligbygging, offentlig forvaltning og næringsinvesteringer. Den siste kategorien inkluderer

industriens investeringer i fabrikk og maskiner, investeringer i næringsseiendom som kjøpesentre, og bedrifters investeringer i forskning og utvikling.

Smedshaug mener det ville vært bedre for norsk økonomi om det ble investert mer i næringsliv og industri, heller enn boliger.

– Helt siden finanskrisa 2008/2009 har industriinvesteringene vært stabilt lave, og i fjor sank eksporten til tross for lav kronekurs. Med tanke på de utfordringene som kommer framover, ser dette mørkt ut. Omstillingen av økonomien har ikke begynt, sier han.

Ifølge Smedshaug er det to årsaker til at næringslivsinvesteringene ikke er høyere: Skattesystemet favoriserer eiendom, og det mangler en aktiv næringspolitisk strategi.

– Hele skattesystemet er bygd opp for å stimulere til boligsparing med BSU-ordningen, rentefradrag og lav verdsettelse av boliger i formuesskatten. Sammen med at høy folketallsvekst – som er på toppnivå i Europa gjennom fri flyt i EØS – gir høy etterspørsel, gjør dette at boliginvesteringene har løpt løpsk. Ingen er interesserte i å investere i industri når det er så lettjente penger i bolig og eiendom, sier han.

I tillegg vil altså Smedshaug at myndighetene skal tvinge fram mer produksjon i Norge.

– Den næringspolitiske bevisstheten i Norge må gjenreises. Norge har få industrisektorer som leverer direkte til et sluttmarked, som bilfabrikan-

FAKTA

Investeringer:

■ Næringslivets investeringer i fast realkapital utgjorde i 2016 41 prosent av investeringene i Fastlands-Norge. Det er den laveste andelen noensinne.

Investeringer i bolig og offentlige investeringer utgjør en større andel.

■ Fast realkapital er bygninger, maskiner, utstyr eller programvare som brukes i en produksjonsprosess og som selv er produsert.

■ Høye boliginvesteringer kan utgjøre en risiko for norsk økonomi ettersom lavere priser raskt vil senke investeringene.

■ Oljeinvesteringene falt med 27 milliarder kroner i 2016, mens investeringene økte med 46 milliarder i Fastlands-Norge.

ter eller Nokia, og derfor må vi ha aktiv politikk for å sikre verdiskapning, basert på bearbeiding av våre naturressurser som fisk, jord, skog og kraft. Infrastrukturbygging må tilpasses næringslivet, i stedet for å bygge veier til fritids- og hyttekjøring.

Bedring i sikte

Bruttoinvesteringene i fast realkapital økte med 0,5 prosent til 747 milliarder kroner i 2016. Oljeinvesteringene falt med 15 prosent og nesten 27 milliarder kroner, men investeringene i Fastlands-Norge kompenserte for dette, godt hjulpet av 13 milliarder i økte offentlige investeringer og 20 milliarder mer i boliginvesteringer.

Næringsinvesteringene økte også med 2,8 prosent etter tre år med fall. Historisk sett er de likevel lave, ifølge forsker Torbjørn Eika i Statistisk sentralbyrå (SSB).

– **Næringsinvesteringene er lave i et historisk perspektiv, og isolert sett burde de vært høyere. Skattereformen med lavere selskapskatt er ment nettopp å stimulere til økte investeringer. Det er positivt at de jevn økning i 2016, sier han.**

I sin siste prognoserapport anslår SSB at disse investeringene vil fortsette å stige, men selv i slutten av prognos-

Torbjørn Eika

«Hele skattesystemet er bygd opp for å stimulere til boligsparing»

CHRISTIAN ANTON SMEDSHAUG, DAGLIG LEDER I AGRI ANALYSE

rske penger investeres det private i næringslivet:

og ka

seperioden i 2019 vil investeringene være om lag ti prosent lavere enn i investerings-
toppen i 2008.

Eika sier at investeringer har en todelt funksjon. Økt produksjonskapital gjør at økonomien kan produsere mer eller annerledes i framtida, samtidig som investeringene i seg selv skaper etterspørsel og grunnlag for produksjon her og nå.

Imidlertid kan det bli for mye av det gode, ifølge forskeren. Høyt investeringsnivå før oljeprisfallet stimulerte økonomien vel mye.

Bolig kan gi ustabilitet

Vurderinger av investeringene avhenger også av hva det investeres i, og de høye næringsinvesteringene før finanskrise i 2008 skyldtes stor satsing på næringseiendom, som mange ikke vil si er like framtidsrettet som investering i nye produksjonsteknologier og i forskning og utvikling.

For høye investeringer i en periode kan bidra til at investeringene blir ekstra lave når konjunktorene snur. Investeringer er således ofte en betydelig bidragsyter til ustabilitet i økonomien.

De høye boliginvesteringene kan være et utrygt element for norsk økonomi, advarer Torbjørn Eika i SSB.

– Boliginvesteringene dras opp av at lave renter, gunstige skatteregler og befolkningsvekst skaper høyere boligpriser. Investeringene kan bli mye lavere dersom disse faktorene skulle endre seg, og kombinert med andre negative impulser vil det kunne komme til å forsterke neste konjunkturedgang. Det var dette som skjedde i Spania og Irland i forbindelse med finanskrise og som brakte de to landene inn i en dyp lavkonjunktur, sier forskeren.

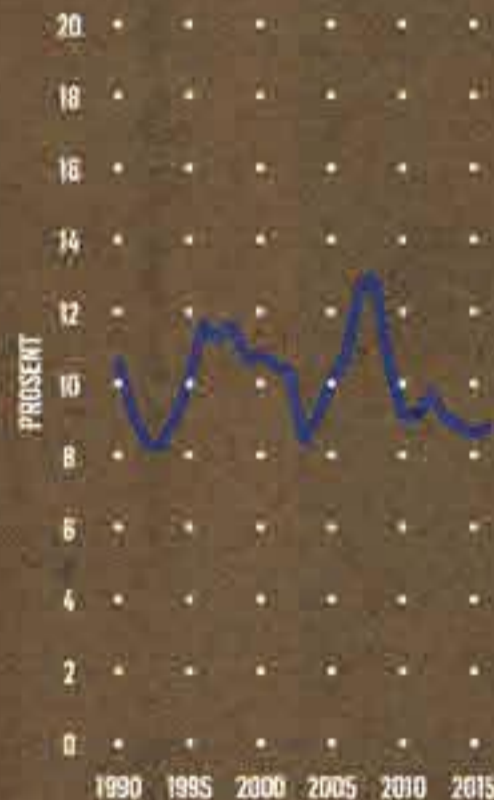
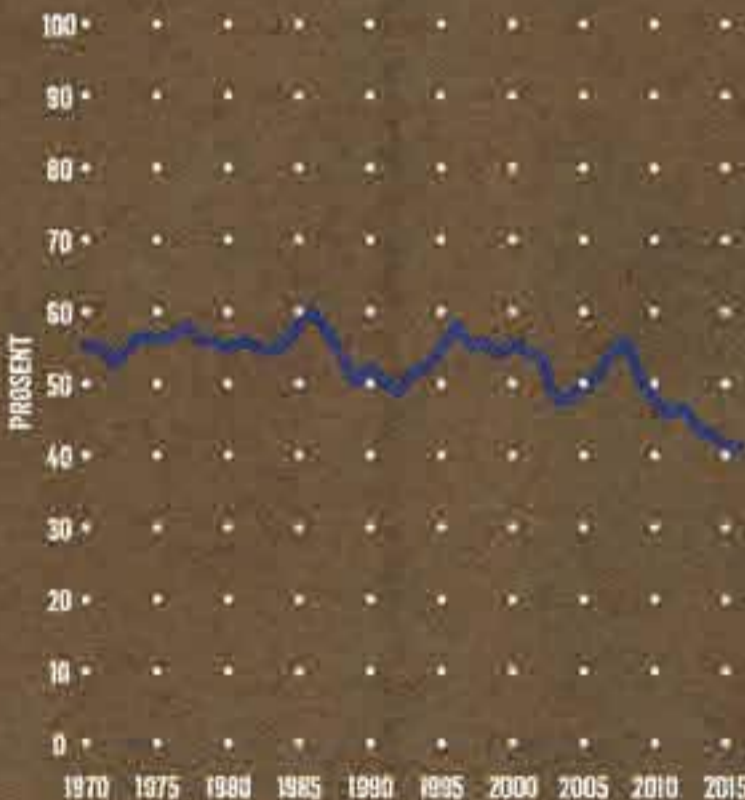
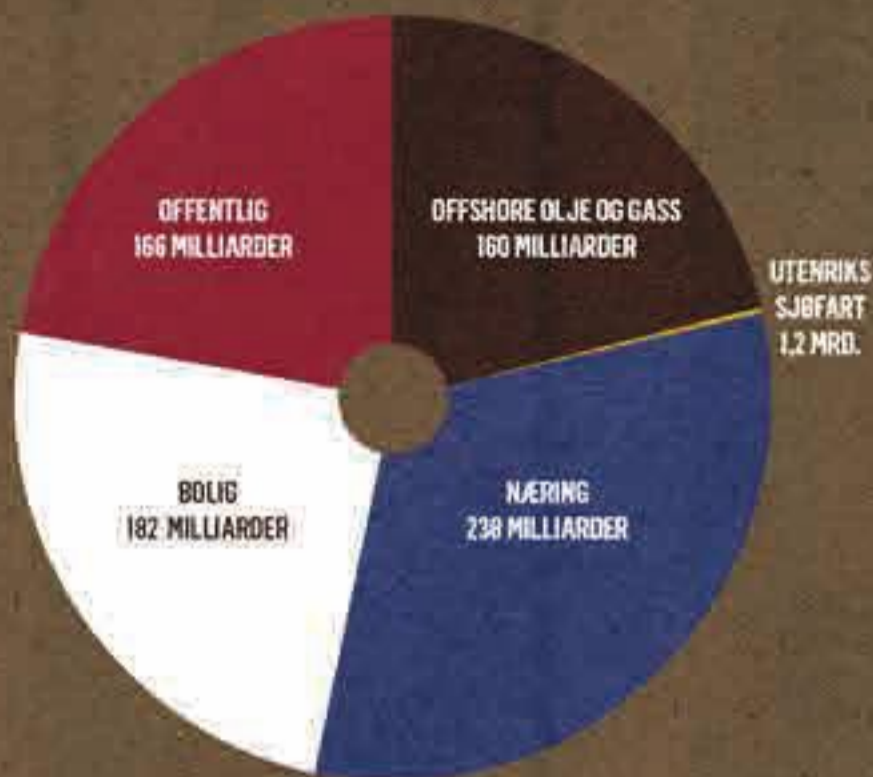
– Det ser imidlertid ikke ut til å skje med det første i Norge, og vi tror at boliginvesteringene vil fortsette å stige mye også ut neste år.

Som andel av fastlands-BNP har næringsinvesteringene økt i 2016, til 8,8 prosent, men likevel ikke mer enn at det er blant årene med lavest investeringer.

stiann@klassekampen.no

INVESTERINGSKAKA

■ Investeringer i næringslivet utgjorde 32 prosent av de samlede brutto investeringene i fast realkapital i Norge i 2016. Olje-, bolig- og offentlige investeringer utgjorde henholdsvis 21, 24 og 22 prosent.

NÆRINGSINVESTERINGER

■ I 2016 utgjorde næringsinvesteringene 41 prosent av fastlandsinvesteringene. Det er den laveste andelen som er målt. I 1986 var andelen på sitt høyeste med 60 prosent.

ANDEL AV BNP

■ Som andel av fastlands-BNP, har næringsinvesteringene hatt to tidligere bølgedaler. Det skjedde på begynnelsen av 90- og 2000-tallet.

INVESTERINGER PER SEKTOR

■ Rett før finanskrise satset næringslivet det remmer og tøy kunne holde, og i 2008 ble det rekordinvestert for 217 milliarder kroner, målt i 2005-priser. I 2016 er næringsinvesteringene 174 milliarder kroner i 2005-priser, men høyere offentlige investeringer og boliginvesteringer gjør at fastlandsinvesteringene likevel er høyere nå enn den gang.